

УДК 338.482.22

Полстяной А. О.

*асистент кафедри анатомії людини,
Харківський національний університет
імені В.Н. Каразіна*

СУЧАСНИЙ СТАН, ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МЕДИЧНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

У останні роки в світі має місце дуже стрімкий розвиток індустрії медичного туризму, який обумовлений відсутністю у цілій низці країн якісної медичної допомоги, відповідних сучасних технологій лікування та діагностики, зростанням вартості лікування в більшості країн з розвинутою економікою, неможливістю оперативного та завчасного отримання необхідної планової медичної допомоги в своїй країні. Темпи зростання сектору світового медичного туризму на даний час вважаються одними з найбільш високих, порівняно з усіма іншими видами туристичних послуг. Роботу було присвячено дослідженню сучасного стану та останніх тенденцій розвитку медичного туризму в Україні. Висвітлена сутність медичного туризму, як складового елементу туристичного ринку та ринку медичних послуг. В роботі аналізуються основні спонукальні мотиви світового медичного туризму. Проаналізовано функціонування ринку послуг медичного туризму в світі та Україні. Виявлено тенденції та проблеми розвитку цієї галузі на території України.

Ключові слова: *медичний туризм, охорона здоров'я, ринок медичного туризму, лікувально-оздоровчий туризм, перспективи розвитку.*

Постанова проблеми в загальному вигляді. Хоча медичний туризм є відносно новим напрямком в індустрії туризму і охорони здоров'я, проте для подальшого становлення власного сегменту медичного туризму

Україна має цілу низку передумов, які дозволяють забезпечити його розвиток в найближчому майбутньому.

Актуальність роботи. Актуальність роботи визначається відсутністю досліджень, які б в повному обсязі відображали проблеми сучасного стану та розвитку сектору медичного туризму на території України.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Аналіз останніх праць Баєва В. В., Діденко К. Д. та Жученко В. Г., Коваль О. В., Рижкової Є. Т. та інших, присвячених тематиці медичного туризму в Україні, свідчить проте, що у наведених працях не повною мірою представлені усі елементи сучасного ринку послуг медичного туризму та їх вплив на його подальший розвиток. Також в цих джерелах недостатньо висвітлені головні тенденції цього різновиду туризму та не визначені основні проблеми, які мають місце на шляху його подальшого розвитку.

Мета та завдання статті. Мета дослідження: конкретизувати специфічні особливості сучасного стану, тенденцій та проблем розвитку в Україні сегменту медичного туризму.

Виклад основного матеріалу. Медичний туризм є різновидом спеціалізованого туризму, коли турист отримує комплекс діагностичних, лікувальних, реабілітаційних та профілактичних заходів, що виконуються спеціально підготовленим персоналом в спеціалізованих медичних та лікувально-оздоровчих установах. Таким чином, метою цього виду туризму є комплексне або часткове обстеження, проведення різних видів лікування (медикаментозного, немедикаментозного, хірургічного), профілактики, оздоровлення чи реабілітації [1].

Умовно виділяють два основні напрямки медичного туризму. Перший – це виїзд на лікування пацієнтів з багатих економічно розвинених країн в треті країни з більш дешевою вартістю медичних послуг. Другий – це виїзд з відносно бідних країн з невисокими рівнями надання медичної допомоги в країни з високим рівнем розвитку медичної галузі. У останньому випадку

пацієнти мають можливість отримати медичні послуги, які переважно є недоступними або малодоступними на батьківщині. Таким чином, у разі відсутності можливості для вирішення медичної проблеми у своїй країні, пацієнт може обрати країну та медичну установу, де йому зможуть запропонувати сучасне і своєчасне надання необхідних медичних послуг [3].

Сьогодні в світі вже існує сформований глобальний ринок медичних та оздоровчих послуг в рамках медичного туризму [4]. Завдяки цьому ця галузь продовжує стрімко розвиватися і має все більший вплив на національні системи охорони здоров'я у багатьох країнах світу, а також на діяльність низки страхових компаній, які віддають перевагу оплачувати медичні послуги своїх клієнтів в закордонних клініках [5]. Основною причиною розвитку медичного туризму є різниця в цінах, при однаковій якості, на медичну допомогу в різних країнах світу [2; 4].

Для України медичний туризм є відносно новим напрямом в індустрії туризму і охорони здоров'я. Вітчизняні агентства з надання послуг медичного туризму працюють близько 5 років і пропонують послуги діагностичного, оздоровчого та власне лікувального характеру [6]. Україна, розвиваючи цей напрямок туризму може скласти конкуренцію іншим країнам в деяких галузях медицини. В Україні, як і в інших країнах, виділяють виїзний і в'їзний напрямки цієї галузі туризму [1; 6]. За статистикою, основні потоки виїзного медичного туризму з України спрямовані в Ізраїль, Туреччину, США, Таїланд, Німеччину, Угорщину, Австрію, Чехію, Словаччину, Індію, Бразилію, Болівію, Коста-Ріку, ПАР [2]. Такий попит пояснюється високим рівнем розвитку окремих напрямків медицини в цих країнах, несприятливою законодавчою базою у сфері трансплантології в Україні, пошуком найбільш сучасних медичних технологій та кваліфікованої медичної допомоги, відсутністю обладнання і

кваліфікованих фахівців для лікування низки патологій (переважно дитячих або вроджених) [6].

У той же час Україна сама є перспективним ринком для в'їзного медичного туризму. Так, щороку до країни приїждить на лікування майже 50 тисяч пацієнтів з країн Європи, США, Росії, Білорусі та Ізраїлю. За рік вони сумарно витрачають близько 125 млн. доларів [7].

Основними напрямками в'їзного медичного туризму в Україні є надання медичних послуг з таких лікарських спеціальностей: репродуктивна медицина; стоматологія; офтальмологія; кардіологія; естетична медицина та косметологія; пластична хірургія; санаторно-курортне лікування; клітинна інженерія, у т.ч. можливість використання банку пуповидної крові [2, 3]. Також одними з найбільш затребуваних в цьому сегменті є онкологічні і кардіологічні центри, що пов'язано з широким розповсюдженням цих захворювань у всьому світі. Ще один сегмент ринку медичного туризму представлений діагностичними та консультаційними центрами [2].

В сегменті медичного туризму України на сучасному рівні знаходяться такі установи: Інститут очних хвороб і тканинної терапії ім. В. П. Філатова, Київський міський Центр Серця, кілька онкологічних клінік (ЛІСОД, Кібер Клініка Спіженка), приватні багатопрофільні лікарні («Медіком», «Борис», «Добробут», «Eurolab», «Into-Sana та ін. приватні вузькопрофільні лікарні («Ексімер» - офтальмологія, «Ісіда» - гінекологія), клініки клітинної терапії та кріобанки.

В цілому, дослідження дозволяє виділити наступні тенденції розвитку ринку медичного туризму в Україні:

–український ринок медичного туризму має значний потенціал зростання;

–ключові гравці ринку в'їзного медичного туризму зосереджені в найбільш великих і платоспроможних містах (Київ, Дніпро, Харків, Одеса);

–в зв'язку з порівняно низькою вартістю медичних послуг в Україні досить активно може розвиватися медичний туризм в сфері стоматології, ортопедії, офтальмології, гінекології та репродуктивних технологій;

–збільшення кількості приватних клінік і медичних центрів, задіяних у сфері медичного туризму.

Сьогодні Україна має цілу низку передумов, які дозволяють забезпечити подальший розвиток власного сегменту медичного туризму в найближчому майбутньому. До них відносяться: низька вартість діагностики та лікування (менша на 30-70% в порівнянні з країнами Євросоюзу та ін.); широкий спектр медичних послуг; розвиток транспортного та готельного сектора у великих обласних центрах; високий рівень мовної інтеграції для країн СНД; сприятлива законодавча база в галузях репродуктивного здоров'я та клітинної терапії, пластичної хірургії; геополітичне місцезнаходження країни; укомплектованість сучасною медичною технікою спеціалізованих та приватних лікувально-профілактичних закладів; відсутність практики листів очікування; безвізовий режим для багатьох країн [3; 6].

У травні 2012 року в Україні було зареєстровано Асоціацію лікарів медичного туризму, яка являє собою добровільне, відкрите, незалежне, некомерційне об'єднання лікарів, залучених до сфери медичного туризму і зацікавлених в його розвитку. Сьогодні членами Асоціації є понад 1200 лікарів різних спеціальностей [7].

При усіх конкурентних перевагах, на шляху розвитку галузі медичного туризму в Україні існує низка обмежень та проблем, а саме:

- мала кількість лікарень і медичних центрів, що оснащені сучасним обладнанням і забезпечені висококваліфікованим персоналом;

- відсутність належного законодавчого регулювання ринку приватної медицини, складна і забюрократизована система акредитації і легалізації приватних медичних установ;

- відсутність широкого інформування населення інших країн про можливості медицини України і новітніх медичних розробках, що вже впроваджені;

- недосконале законодавство - зокрема несприятлива законодавча база у сфері трансплантології, а також приватної медичної практики;

- низький рівень мовної інтеграції в англomовній зоні;

- відсутність єдиних стандартизованих навчальних програм в сфері медичного туризму;

- відсутність організованих масових навчальних турів за кордон в цілях підвищення їх кваліфікації для лікарів і медичного персоналу, що задіяні у сфері медичного туризму;

- відсутність єдиного українського недійного майданчика для інформування та реклами в галузі медичного туризму, а також для організації заходів - виставок, конференцій, презентацій, тренінгів, семінарів і т.д.;

- відсутність єдиної організації, яка здійснює нагляд за якістю організації лікувальних турів і контролює відповідальність постачальників послуг медичного туризму [6].

Таким чином, для подальшого розвитку в найближчому майбутньому власного сегменту медичного туризму Україна має цілу низку сприятливих передумов. Проте, обов'язковими та важливими є вивчення міжнародної практики надання комплексу подібних туристичних і медичних послуг та вдосконалення юридичної сторони роботи медичного туризму в сучасних умовах. Ці факти свідчать про ефективність надання в Україні медичних послуг для іноземних громадян у рамках частки в'їзного медичного туризму та необхідність подальшого розвитку цього напрямку в сфері як

української медицини, так і ринку українського туризму. Незважаючи на існуючі конкурентні переваги, на шляху розвитку медичного туризму в Україні існують серйозні обмеження та проблеми, що потребують вирішення в найкоротші строки. Підвищити кількість клієнтів і, відповідно, доходи від цього сектору, можливо лише за умови застосування державою і медичними установами комплексу цілеспрямованих дій. Так, медичні установи України, що є учасникам інфраструктури медичного туризму, повинні забезпечувати якість послуг, що надаються, та проводити ефективну маркетингову, рекламну політику по відношенню до зарубіжних суб'єктів господарювання та громадянам, що є потенціальними користувачами послуг цього різновиду туризму. У сучасних умовах існує необхідність удосконалення українського законодавства в сфері медичного туризму, а також трансплантології та приватної медичної практики в цілому. Необхідними передумовами успішного розвитку галузі є підвищення конкурентоспроможності медичних послуг на національному ринку, підвищення професійного рівня медичного персоналу на всіх рівнях, збільшення обсягу загальнодоступної інформації про медичні установи, професіоналізм їх співробітників та використання сучасних методів лікування, збільшення ділових зв'язків і розвиток партнерства зі світовими туроператорами, іноземними страховими компаніями.

Список використаних джерел:

1. Бабкин А.В. Специальные виды туризма. Учебное пособие. Ростов-на-Дону: Феникс, 2008 – 252 с.
2. Баєв В.В. Сучасні тенденції розвитку медичного туризму в Україні / В. В. Баєв // Агросвіт. – 2015. – № 7. – С. 35–38

3. Діденко К. Д. Медичний туризм в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку / К. Д. Діденко, В. Г. Жученко. // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2016. – №16. – С. 101–105.
4. Лукьянчук Е. Пациенты без границ / Е. Лукьянчук. // Аптека. – 2011. – №47. – С. 18–19.
5. Марченко О. Г. Мировой медицинский туризм смещается в страны АТР / О. Г. Марченко // Современные проблемы науки и образования. – 2013. – №6. – С. 2.
6. Медицинский туризм // Репродуктивная эндокринология. – 2013. – № 5 (13). – С. 117-121
7. Українська Асоціація Медичного Туризму (УАМТ) /Офіційний сайт [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://uamt.org.ua/UA/deyatelnost_uk/novini.html

References

1. Babkyn, A.V. (2008) *Spetsyal'nie vydi turyzma. Uchebnoe posobyе [Special forms of tourism. Tutorial]*. Rostov-na-Donu: Fenyks. [in Russian]
2. Baiev, V.V. (2015). Suchasni tendentsii rozvytku medychnoho turyzmu v Ukraini [Modern trends in medical tourism in Ukraine]. *Agrosvit – Agroworld*, 7, 35–38. [in Ukrainian]
3. Didenko, K. D. & Zhuchenko, V. H. (2016). Medychnyi turyzm v Ukraini: suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku [Medical Tourism in Ukraine: current state and development prospects]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu – Scientific Bulletin of Kherson State University*, 16, 101–105. [in Ukrainian]
4. Lukianchuk, E. (2011). Patsyenti bez granyts [Patients without borders]. *Apteka – [Pharmacy]*, 17, 18–19. [in Russian]
5. Marchenko, O. G. (2013). Myrovoi medytsynskyi turyzm smeshchaetsia v strany ATR [World Medical Tourism shifted the APR

countries]. *Sovremennye problems nauky y obrazovaniya – [Modern problems of science and education]*, 6, 32-36. [in Russian]

6. (2013). Medytsynskiy turizm [Medical tourism]. *Reproduktyvnaia endokrynologiya – [Reproductive endocrinology]*, Vol. 5, 13, 117–121. [in Russian]

POLSTYANOJ A.A. CURRENT STATUS, TRENDS AND PROBLEMS OF DEVELOPMENT OF MEDICAL TOURISM IN UKRAINE

In recent years the world has been very rapid development of the industry of medical tourism, which is due to lack of a number of quality care, appropriate modern technology treatment and diagnostics, increasing the cost of treatment in most developed countries. The growth rate of the global medical tourism sector is currently considered one of the highest compared to all other types of travel services. The work was dedicated to the research of the current state and recent trends of medical tourism in Ukraine. Highlights the essence of medical tourism as an integral element of the tourism market and medical services. The article analyzes functioning market for medical tourism in the world and Ukraine. The work was dedicated tendencies and problems of development of this industry in Ukraine.

Keywords: medical tourism, health care, medical tourism market, medical and health tourism, development prospects.

ПОЛСТЯНОЙ А.А. СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ, ТЕНДЕНЦИИ И ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ МЕДИЦИНСКОГО ТУРИЗМА НА УКРАИНЕ

В последние годы в мире отмечается очень стремительное развитие индустрии медицинского туризма, которое обусловлено отсутствием в целом ряде стран качественной медицинской помощи,

современных технологий лечения и диагностики, ростом стоимости лечения в странах с развитой экономикой, невозможностью своевременного получения необходимой медицинской помощи в своей стране. Темпы роста сектора мирового медицинского туризма в настоящее время считаются одними из самых высоких по сравнению с другими видами туристических услуг. Работа была посвящена исследованию современного состояния и тенденций развития медицинского туризма на Украине. Освещена сущность медицинского туризма, как составного элемента туристического рынка и рынка медицинских услуг. Проанализировано функционирование рынка услуг медицинского туризма в мире и в Украине. Выявлены тенденции и проблемы развития этой отрасли на территории Украины.

Ключевые слова: медицинский туризм, здравоохранение, рынок медицинского туризма, лечебно-оздоровительный туризм, перспективы развития.

Стаття надійшла до редакції 08.10.2016 р.

Авторська довідка

	Українською мовою	Англійською мовою
ПІБ/ Last name, first name	Полстяной Андрій Олександрович	Polstyanoj Andrey
Науковий ступінь/ Scientific degree	-	-
Вчене звання/ Scientific rank	-	-
Посада/ Position	Асистент кафедри анатомії людини	Assistant of Human Anatomy Department
Установа/ Establishment	Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна	Vasyl Karazin Kharkiv National University